

คู่มือการปฏิบัติงาน
การพัฒนากฎหมาย

กระบวนการพัฒนากฎหมาย
ส่วนกฎหมาย
สำนักกฎหมายและระเบียบกลาง

คู่มือการปฏิบัติงาน กระบวนการพัฒนากฎหมาย

๑. วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นหลักฐานแสดงวิธีการทำงานให้บุคลากรของสำนักกฎหมายและระเบียบกลางหรือผู้ที่เข้ามาปฏิบัติงานใหม่สามารถปฏิบัติงานได้ หรือใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ และใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินการยกร่างกฎหมาย เพื่อให้มีการยกร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่ ยกเลิกกฎหมายเดิมหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่บางมาตรา ให้มีโครงสร้าง รูปแบบหรือรายละเอียด ที่ถูกต้อง ครบถ้วน และมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานไปสู่การบริหารคุณภาพให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทั่วทั้งองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลงานที่ได้มาตรฐานเป็นไปตามเป้าหมาย ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลให้ไม่เกิดปัญหาการตีความกฎหมายหรือความขัดแย้งในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้กฎหมายสามารถมีผลใช้บังคับอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๒. ขอบเขต

คู่มือกระบวนการพัฒนากฎหมายฉบับนี้ ได้ศึกษารวบรวมขั้นตอนในการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยแสดงถึงรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงานของกระบวนการพัฒนากฎหมายเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการตรวจสอบ ศึกษา วิเคราะห์กฎหมายรายฉบับ การยกร่างกฎหมาย การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย การรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้อยู่ใต้บังคับกฎหมาย ตลอดจนการเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาตามลำดับขั้นตอน ก่อนนำเสนอร่างกฎหมายเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบและดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อประกาศใช้บังคับต่อไป

๓. คำจำกัดความ

การยกร่างกฎหมาย ได้แก่ การเรียบเรียงกฎหมาย กติกา วิธีการ หรือเงื่อนไข โดยการเขียนข้อความด้วยถ้อยคำที่ถูกต้อง แน่นนอน สื่อความหมายได้ตรงตามหลักการ เพื่อเป็นการวางกรอบสำหรับบังคับใช้แก่บุคคลในสังคมและแก่เจ้าหน้าที่ผู้ใช้อำนาจของรัฐ โดยมีมุ่งประสงค์ที่จะให้มีผลบังคับได้แน่นอน เพื่อเสนอให้ผู้มีอำนาจในการบัญญัติกฎหมายพิจารณาว่าจะประกาศใช้ร่างกฎหมายนั้นหรือไม่

การพิจารณาร่างกฎหมาย ได้แก่ การพิจารณาร่างกฎหมายโดยองค์กรต่าง ๆ ของรัฐ รวมทั้งกระบวนการขั้นตอน จนกระทั่งมีการประกาศใช้บังคับร่างกฎหมายนั้น

เจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายถึง บุคคลธรรมดาที่ปฏิบัติภารกิจแทนหน่วยงานของรัฐ โดยทำในนามของหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากรัฐเป็นเพียงนิติบุคคลหรือบุคคลโดยสมมุติ ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจด้วยตนเองได้

คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกระทรวง หมายถึง คณะกรรมการพัฒนากฎหมายสำนักนายกรัฐมนตรี

๔. ข้อกำหนดที่สำคัญ

ผู้ปฏิบัติงานใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการร่างกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามสภาพความต้องการของสังคม รวมทั้งสอดคล้องกับหลักการเป็นกฎหมายที่ดีตามรัฐธรรมนูญ

๕. ตัวชี้วัดที่สำคัญ

ระดับความสำเร็จของการร่างกฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบ

๖. หน้าที่ความรับผิดชอบ

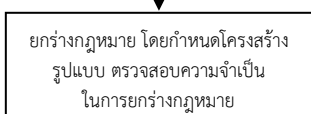

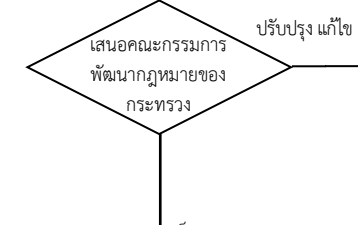

๖.๑ คณะรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติในหลักการของร่างกฎหมาย

๖.๒ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย ปรับปรุงแก้ไขในเนื้อหาสาระของร่างกฎหมายให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๖.๓ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายกระทรวง มีหน้าที่ในการให้ความเห็น แนวคิด ข้อเสนอแนะ และตรวจสอบความถูกต้องในหลักการพร้อมทั้งให้ความเห็นชอบในเบื้องต้นก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

๖.๔ ผู้ปฏิบัติงาน (เจ้าของเรื่อง) มีหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้าหลักการของเรื่องที่จะยกร่างกฎหมาย กำหนดรายละเอียดแห่งหลักการ ดำเนินการยกร่างกฎหมายตามหลักการที่ได้รับมา จัดทำคำชี้แจงความจำเป็นในการร่างกฎหมาย เสนอร่างกฎหมายให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นพิจารณา เพื่อเสนอร่างกฎหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาอนุมัติตามลำดับ ตลอดจนถึงขั้นของการประกาศใช้กฎหมาย

๗. แผนผังการปฏิบัติงาน (Work Flow)

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียด	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา	แบบฟอร์ม	เอกสารอ้างอิง
๑		ผู้ปฏิบัติงาน ศึกษาค้นคว้าหลักการของเรื่องที่จะยกร่างกฎหมายรายฉบับว่ามีความถูกต้อง มีความจำเป็นหรือมีความเหมาะสมหรือไม่ประการใด จะต้องแก้ไขเพิ่มเติม ยกเลิกหรือตรากฎหมายขึ้นมาใหม่เพื่อบังคับใช้ในกรณีที่ไม่เคยมีการตรากฎหมายมาก่อน ศึกษา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นโยบายเทียบเคียงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น	เจ้าหน้าที่	๓๐ วัน		
๒		ผู้ปฏิบัติงาน กำหนดโครงสร้าง รูปแบบ ให้ถูกต้องว่าเป็นกฎหมายในระดับใด แล้วกำหนดเนื้อหาสาระ รายละเอียด แบบกฎหมายที่จะต้องนำมากำหนดร่างกฎหมาย และการใช้ถ้อยคำของกฎหมาย ที่ถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความ ตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย (บทตรวจสอบ ๑๐ ประการ)	เจ้าหน้าที่	๖๐ วัน	- แบบโครงสร้างทั่วไปของพระราชบัญญัติ - แบบของกฎหมายลำดับรอง	แนวทางการจัดทำและเสนอกฎหมายตามบทบัญญัติ ม.๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
๓		จัดทำกรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไข ตลอดจนสภาพปัญหาวิเคราะห์ผลกระทบอย่างรอบด้าน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบ การพิจารณา ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา กฎหมายต่อไป	เจ้าหน้าที่	๓๐ วัน		
๔		เมื่อจัดทำร่างกฎหมายเรียบร้อยแล้ว ให้เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นให้ความเห็นชอบ จากนั้นเสนอร่างกฎหมายต่อคณะกรรมการพัฒนากฎหมายของกระทรวง เพื่อพิจารณาหากมีการแก้ไขให้ดำเนินการแก้ไขตามความเห็นของคณะกรรมการฯ แล้วจึงดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป	เจ้าหน้าที่	๓๐ วัน		
๕		เมื่อคณะกรรมการพัฒนากฎหมายของกระทรวงพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายแล้ว ให้จัดทำหนังสือเสนอ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีพิจารณาลงนาม เพื่อเสนอร่างกฎหมายไปยังสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอ คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป	เจ้าหน้าที่	๑๕ วัน		

๘. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ ๑ ตรวจสอบ ศึกษา วิเคราะห์กฎหมายรายฉบับตามหลักการ

ศึกษา ค้นคว้า ตรวจสอบวิเคราะห์กฎหมายรายฉบับตามหลักการว่ามีความถูกต้อง มีความจำเป็น หรือมีความเหมาะสมหรือไม่ ประการใด เช่น ขัดหรือแย้งกับกฎหมายอื่นทั้งในระดับสูงกว่าหรือในระดับเดียวกัน ซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น ถ้าสมัย เกินความจำเป็น สร้างภาระให้กับผู้อยู่ใต้บังคับของกฎหมาย หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในกฎหมาย หากเห็นว่าหลักเกณฑ์ตามบทบัญญัติของกฎหมายนั้น ๆ ไม่ถูกต้อง ไม่มีความจำเป็นหรือไม่มีความเหมาะสมแล้ว ก็ให้ขอยกเลิกหรือปรับปรุงแก้ไขแล้วแต่กรณี นอกจากนี้ ผู้ปฏิบัติงานยังต้องทำการตรวจสอบ ศึกษา วิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมายรายฉบับ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของรายละเอียดและโครงสร้างของกฎหมายรายฉบับนั้นที่จะนำมาทำการปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกด้วย ได้แก่ ศึกษาหลักการ วิธีการ ตลอดจนเหตุผลความจำเป็นในการร่างกฎหมาย หลักพื้นฐานในการร่างกฎหมาย และศึกษา วิเคราะห์โครงสร้างกฎหมายและแบบกฎหมาย ทั้งนี้นอกจากกฎหมายภายในประเทศแล้วควรต้องศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศอีกด้วย

ขั้นตอนที่ ๒ กำหนดโครงสร้าง รูปแบบ ตรวจสอบความจำเป็นในการยกร่างกฎหมาย

เมื่อผู้ปฏิบัติงานศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เช่น สารสำคัญของร่างกฎหมายที่จะเสนอ กระบวนการตรากฎหมาย กฎหมายของประเทศอื่น ปัญหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะตรากฎหมายใช้บังคับแล้วก็มีข้อสรุปว่าจำเป็นต้องมีการตรากฎหมายใช้บังคับในกรณีที่ต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ หากไม่เคยมีการตราใช้บังคับมาก่อนก็จะเป็นกรณีการยกร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่ หรือหากมีการตรากฎหมายใช้บังคับในเรื่องนั้นแล้ว ก็จะต้องพิจารณาต่อไปว่ากรการยกร่างกฎหมายตามหลักการดังกล่าวจะต้องทำเป็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม หรือต้องจัดทำเป็นร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงเพื่อยกเลิกพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับนั้นแล้วใช้บังคับพระราชบัญญัติใหม่แทน จากนั้นดำเนินการกำหนดโครงสร้าง เนื้อหาสาระ รายละเอียด กลไกทางกฎหมายที่จะนำมากำหนดในร่างกฎหมายรวมถึงการใช้ถ้อยคำที่ถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความ

ผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย โดยจะต้องวิเคราะห์ให้ได้ว่าการกิจที่จะต้องทำคืออะไร มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างไร หากจำเป็นต้องมีการตรากฎหมาย มาตรการหรือกลไกที่กำหนดจะช่วยให้การทำการกิจประสบความสำเร็จหรือไม่อย่างไร มีความคุ้มค่ากับการที่บุคคลจะต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพหรือไม่ ทั้งนี้การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายต้องเป็นไปตามแนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามนัยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐

การตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายตามระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ หากเป็นการยกร่างกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ ต้องมีการจัดทำคำชี้แจงตามหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ หรือบทตรวจสอบ ๑๐ ประการ (Checklist ๑๐ ประการ) จัดทำสรุปสาระสำคัญของหลักการในร่างพระราชบัญญัติ และจัดทำตารางเปรียบเทียบในกรณีแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงพระราชบัญญัติที่มีอยู่แล้ว ซึ่งบทตรวจสอบ ๑๐ ประการ ประกอบด้วย

- (๑) วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจคืออะไร
- (๒) ใครควรเป็นผู้ทำภารกิจนั้น
- (๓) มีความจำเป็นต้องตรากฎหมายขึ้นเพื่อให้การทำการกิจนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่
- (๔) ความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น
- (๕) ผลกระทบและความคุ้มค่า
- (๖) ความพร้อมของรัฐ
- (๗) หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้รักษาการตามกฎหมาย

- (๘) วิธีการทำงานและการตรวจสอบ
- (๙) การจัดทำกฎหมายลำดับรอง
- (๑๐) มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานอื่นและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากการมีกฎหมายนั้นแล้วหรือไม่ อย่างไร

โครงสร้างและรูปแบบของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ มี ๓ ลักษณะ คือ

- (๑) พระราชบัญญัติฉบับแรก โดยอาจเป็นการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับใหม่ หรืออาจเป็นการปรับปรุงกฎหมายด้วยการนำกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เดิมมาปรับปรุงใหม่ โดยยกเลิกกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เดิมนั้นด้วย
 - (๒) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติที่ตราเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติมาตราต่างๆ หรือความในมาตราต่าง ๆ ของพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่
 - (๓) พระราชบัญญัติยกเลิก ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อยกเลิกพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ฉบับหนึ่งฉบับใดหรือหลายฉบับโดยไม่มีการกำหนดบทบัญญัติใหม่ขึ้นใช้บังคับแทนกฎหมายดังกล่าว
- การยกร่างพระราชบัญญัติในลักษณะดังที่กล่าวมาจะมีบทบัญญัติหลักหรือสำคัญในตัวกฎหมายที่ผู้ร่างกฎหมายต้องพิจารณาหรืออาจจะต้องพิจารณากำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติโดยมีการจัดเรียงลำดับบทบัญญัติหลักดังกล่าวตามแบบโครงสร้างทั่วไปของร่างพระราชบัญญัติ (เอกสารภาคผนวกท้ายบท)

โครงสร้างและรูปแบบของกฎหมายในระดับกฎหมายลำดับรอง

ในพระราชบัญญัติฉบับหนึ่ง ๆ จะมีบทบัญญัติที่ฝ่ายนิติบัญญัติมอบหมายให้ฝ่ายบริหารหรือผู้มีหน้าที่บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายไปกำหนดรายละเอียดของการบังคับใช้กฎหมายต่อไปเป็นกฎหมายอีกระดับหนึ่งเพื่อให้การใช้กฎหมายมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นมา รูปแบบของกฎหมายดังกล่าวนี้ เรียกกันโดยรวมว่ากฎหมายลำดับรองซึ่งมีกฎเกณฑ์ในการจัดทำและการประกาศใช้แตกต่างไปจากการตราพระราชบัญญัติ เมื่อการยกร่างกฎหมายลำดับรองเป็นการพิจารณาลงไปรายละเอียดจากที่พระราชบัญญัติแม่บทให้อำนาจ ผู้ร่างกฎหมายจำเป็นต้องเข้าใจขอบเขตเนื้อหา และความเชื่อมโยงของกฎหมายแม่บทที่ให้อำนาจ ประกอบกับจะต้องมีความรู้ในทางเทคนิคของการร่างกฎหมายลำดับรองแต่ละประเภท

กฎหมายลำดับรองคือการที่ฝ่ายนิติบัญญัติให้บุคคลอื่นทำการออกกฎข้อบังคับที่เป็นอำนาจของตนแทนตน และกฎข้อบังคับนั้นมีผลบังคับเสมือนหนึ่งว่าได้ออกโดยผู้มอบอำนาจ กฎหมายลำดับรองประเภทต่าง ๆ ได้แก่

(๑) ประกาศพระบรมราชโองการ

ประกาศพระบรมราชโองการแต่เดิมใช้กันอยู่ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจในการตรากฎหมาย ซึ่งมีศักดิ์อย่างพระราชบัญญัติทั้งสิ้น แต่สำหรับประกาศพระบรมราชโองการที่เป็นกฎหมายลำดับรองในปัจจุบันนี้ที่ยังคงเหลืออยู่ ได้แก่ พระบรมราชโองการให้ใช้กฎอัยการศึก ออกโดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๕๗

(๒) พระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาเป็นกฎหมายลำดับรองของฝ่ายบริหาร ซึ่งประมุขของรัฐในฐานะประมุขของฝ่ายบริหารเป็นผู้ตราตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติรับรองรับพระราชอำนาจของ พระมหากษัตริย์ในการตราพระราชกฤษฎีกาอย่างชัดเจนใน มาตรา ๑๗๕ ซึ่งมีความว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย”

(๓) กฎกระทรวง

กฎกระทรวงเป็นกฎหมายลำดับรองที่ออกโดยนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงซึ่งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินั้น ในการออกกฎกระทรวงนั้นได้มีแนวปฏิบัติในคณะรัฐมนตรีให้ส่งร่างกฎกระทรวงให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติก่อนเสมอ จนกลายเป็นธรรมเนียมประเพณีว่ากฎกระทรวงนั้นเป็นกฎหมายลำดับรองที่รัฐมนตรีเป็นผู้ออก โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีด้วย และแม้จะไม่มีที่ยืนยันมติคณะรัฐมนตรีเช่นนั้นอีก แต่ทางปฏิบัติก็ถือกันว่าร่างกฎกระทรวงต้องผ่านการพิจารณารับหลักการของคณะรัฐมนตรีด้วย

(๔) ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด

ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด เป็นกฎหมายลำดับรองที่ใช้ในกรณีที่ฝ่ายบริหารต้องการกำหนดสิ่งที่เป็นรายละเอียดค่อนข้างมาก ไม่ใช่กรอบ ไม่ใช่นโยบาย แต่เป็นวิธีการในรายละเอียดหรือเป็นการประสานงานกันทางฝ่ายบริหารที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่งให้มาทำงานด้วยกัน โดยปกติแล้วพระราชบัญญัติอันเป็นกฎหมายแม่บทจะกำหนดว่าจะต้องออกระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดในเรื่องใดระเบียบ ข้อบังคับ และข้อกำหนดเป็นกฎหมายลำดับรองที่อาจขอความเห็นชอบโดยมติของคณะรัฐมนตรีหรือไม่ขอก่อนก็ได้ ไม่มีหลักเกณฑ์ในการเสนอแน่นอน ขึ้นอยู่กับว่ารัฐมนตรีผู้เสนอเห็นว่าเป็นหลักการสำคัญที่คณะรัฐมนตรีควรรับทราบเสียก่อนหรือไม่ หรือขึ้นอยู่กับพระราชบัญญัติอันเป็นแม่บทจะกำหนดว่าเมื่อออกจะต้องขอความเห็นชอบจากผู้ใดก่อนหรือไม่

แบบของกฎหมายลำดับรอง (เอกสารภาคผนวกท้ายบท)

ขั้นตอนที่ ๓ รับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้อยู่ใต้บังคับกฎหมาย

จัดทำกรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้อยู่ใต้บังคับของกฎหมายหรือเป็นผู้มีส่วนได้เสียในกฎหมายอย่างแท้จริง โดยอย่างน้อยต้องรับฟังผ่านเว็บไซต์ ของส่วนราชการ หรือผ่าน www.lawamendment.go.th ให้บุคคลดังกล่าวสามารถทราบและแสดงความคิดเห็นได้อย่างแท้จริง หรือจัดทำหนังสือพร้อมแบบสอบถามเพื่อขอทราบปัญหา อุปสรรค และข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะหรือหากเป็นการจัดการประชุมหรือสัมมนาก็ควรเชิญผู้อยู่ใต้บังคับของกฎหมายหรือผู้มีส่วนได้เสียอย่างแท้จริง ทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับบทบัญญัติของร่างกฎหมายดังกล่าวเข้าร่วมการประชุมหรือสัมมนา และให้รวมถึงข้อเสนอจากผลงานวิจัย หรือความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายของส่วนราชการ (ถ้ามี) ด้วย ทั้งนี้ให้นำผลที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวมาพิจารณาและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างรอบด้านเป็นระบบเที่ยงธรรมและมีเหตุผลเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมร่างกฎหมายรายฉบับให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ ๔ เสนอคณะกรรมการพัฒนากฎหมายของกระทรวง

เมื่อได้ร่างกฎหมายที่มีความสมบูรณ์แล้วให้นำร่างกฎหมายพร้อมบันทึกหลักการและเหตุผลสรุปสาระสำคัญ คำชี้แจงความจำเป็นในการตรากฎหมายและตารางเปรียบเทียบ (ตามระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และมีการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘) เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นก่อนเสนอให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายของกระทรวงเพื่อพิจารณา หากมีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อสังเกต หรือข้อควรปรับปรุง เป็นประการใดให้ผู้ปฏิบัติงานนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อสังเกต หรือข้อควรปรับปรุง นั้น

ขั้นตอนที่ ๕ เสนอสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

เมื่อคณะกรรมการพัฒนากฎหมายของกระทรวงพิจารณาและให้ความเห็นชอบแล้ว ให้จัดทำหนังสือเสนอต่อรัฐมนตรีเจ้าสังกัดพิจารณาให้ความเห็นชอบและลงนามเพื่อเสนอร่างกฎหมายไปที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติในหลักการต่อไป

๙. มาตรฐานงาน

มาตรฐานในเชิงคุณภาพ (เช่น ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูล เป็นต้น ที่สามารถวัดในเชิงปริมาณได้) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการปรับปรุงพัฒนากฎหมาย สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน

๑๐. ระบบติดตามประเมินผล

ระดับความสำเร็จของร่างกฎหมายที่รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ

๑๑. เอกสารอ้างอิง

- ๑๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- ๑๑.๒ นโยบายรัฐบาล / มติคณะรัฐมนตรี
- ๑๑.๓ ระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘
- ๑๑.๔ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘
- ๑๑.๕ คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนากฎหมายสำนักนายกรัฐมนตรี

๑๒. แบบฟอร์มที่ใช้ (ถ้ามี)

- ๑๒.๑ แบบโครงสร้างทั่วไปของร่างพระราชบัญญัติ
- ๑๒.๒ แบบของกฎหมายลำดับรอง

๑๓. ข้อเสนอแนะ/เทคนิคในการปฏิบัติงาน/ปัญหาอุปสรรค แนวทางในการแก้ไขและพัฒนางาน

ข้อเสนอแนะ/เทคนิคในการปฏิบัติงาน/ ปัญหาอุปสรรค	แนวทางการดำเนินการ
๑๓.๑ อาจเกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข หรือกฎหมายที่ตราขึ้นมาใหม่	ผู้ปฏิบัติงานควรศึกษากรณีตัวอย่างของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายเดิม กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องใกล้เคียง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในลักษณะทำนองเดียวกันอีก
๑๓.๒ เกิดผลกระทบกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นที่มีได้อยู่ในบังคับบัญชาหรือการกำกับดูแล เมื่อบทบัญญัติของกฎหมายมีการเสนอขอยกเลิกหรือปรับปรุงแก้ไข	ประสานการดำเนินการในลักษณะบูรณาการ เช่น ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ รับฟังความคิดเห็น เพื่อดำเนินการยกเลิก หรือปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมาย

๑๔. ภาคผนวก

- ๑๔.๑ รายการข้อมูล เอกสาร แบบฟอร์ม กฎหมาย ระเบียบ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน
 - ๑) ระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘
 - ๒) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘
 - ๓) แบบโครงสร้างทั่วไปของร่างพระราชบัญญัติ
 - ๔) แบบของกฎหมายลำดับรอง

๑๔.๒ ปริมาณงานย้อนหลัง ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๑)

ผลงาน/ผลผลิต	หน่วยนับ	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑
จำนวนกฎหมายที่ได้รับการปรับปรุง	ฉบับ	๓	๓	๑

๑๔.๓ ปริมาณงานที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔)

ผลงาน/ผลผลิต	หน่วยนับ	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔
จำนวนกฎหมายที่ได้รับการปรับปรุง	ฉบับ	๓	๓	๓

ภาคผนวก